

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ

МОЈА ОКОЛИНА

РАЗРЕД	СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА	ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА
Трећи	2	72

ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- Оспособљавање ученика за разумијевање међусобне условљености и повезаности природних и друштвених процеса те активно и самостално учешће у друштвеном животу средине у којој живи;
- развијање истраживачких активности ученика у циљу учења и самоучења;
- развијање когнитивних способности, аргументације, критичког и стваралачког мишљења о природним и друштвеним процесима у околини;
- развијање свијести о личном и групном идентитету као услова за заједнички живот и уважавање свих чланова заједнице;
- развијање еколошке свијести и љубави према природи.
- да омогући разумијевање вриједности и улоге људског рада у мијењању природе;
- да активним учешћем у животу и раду колектива и средине омогући ученицима да, у складу са својим могућностима, схвате суштину односа међу људима и у друштву, да доживе своју статусну улогу равноправних чланова заједнице

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- стицање радне културе и хигијенских навика као и навика планирања рада;
- проширивање основних знања о животу и раду у школи;
- проширивање знања о породичним везама (родбина);
- васпитање ученика у духу хуманих и равноправних односа међу члановима породице;
- проширивање знања о саобраћају у мјесту, саобраћајним средствима, знаковима и примјена саобраћајних правила;
- развијање саобраћајне културе;
- проширивање знања о изгледу мјеста и околине у којем ученик живи те стицање знања о карактеристичним занимањима људи и предузећима у мјесту;
- развијање љубави према завичају и завичајној околини;
- усвајање и примјена знања о временским одредницама, те проширивање знања о карактеристикама годишњих доба (промјене у природи и рад људи у различитим годишњим добима);
- развијање способности правилног планирања и коришћења слободног времена;
- проширивање знања о неживој природи, предметима, материјалима, појавама и процесима као и о међусобној условљености појава и промјена у неживој природи;
- развијање научног погледа на свијет;
- упознавање карактеристичних биљака у околини и њихова подјела;
- идентификовање основних услова за развој биљака;
- разликовање домаћих и дивљих животиња, учовање основних карактеристика и начина заштите;
- развијање љубави и правилног односа према биљном и животњском свијету;
- упознавање са значајем и потребом заштите природне и животне средине;
- увођење у еколошку културу и активно учешће у еколошким активностима школе и одјељењске заједнице;
- проширивање знања о основним органима за кретање и чулима као основе за упознавање природе око нас;

- идентификовање здравих намирница кроз пирамиду исхране и подстицање здравог начина живота;
- активно учествовање у планирању и реализацији пројеката школе или одјељењске заједнице као и организованим посјетама у циљу упознавања околине, живота и рада људи, биљног и животињског свијета околине у којој ученик живи;

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Ред. бр.	Теме	Оквирни број часова
1.	Саобраћај	7
2.	Изглед мјеста и околине и рад људи	13
3.	Оријентација у времену и простору	7
4.	Нежива природа, појаве и материјали	18
5.	Животињски и биљни свијет	13
6.	Екологија	5
7.	Човјек и здравље	7
8.	Пригодне теме	2
	Укупно	72

ИСХОДИ УЧЕЊА И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

Наставна тема 1: Саобраћај (7 часова)

Посебни циљеви:

- упознавање са врстама саобраћаја и саобраћајних знакова;
- развијање саобраћајне културе ученика као активног учесника у саобраћају

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ

Ученик ће:

- објаснити врсте саобраћаја и саобраћајних средстава;
- разликовати путничка и теретна превозна средства;
- објаснити појмове: жељезничка и аутобуска станица, аеродром, лука (пристаниште), ред вожње, перон, колосјек, кондуктер, машиновођа, возач, пилот, стјуардеса, посада, капетан;
- описати културно понашање путника у саобраћају;
- по могућности уз пратњу учествовати у јавном превозу
- идентификовати опасности на путу;
- објаснити правилно поступање у случају да види саобраћајну незгоду/несрећу и слично;
- помоћу модела препознати и разликовати саобраћајне знакове: опасности, обавјештења и изричитих наредби;

САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

Врсте саобраћаја
Опасност на путу
Саобраћајни знакови

- објаснити подјелу саобраћајних знакова;
- помоћу модела описати саобраћајне знакове;
- објаснити важност саобраћајне повезаности у мјесту и околини;
- упоређивати саобраћајне знакове;
- предложити мјесто гдје је потребан саобраћајни знак у мјесту и објасни разлоге за то.

Наставна тема 2: Изглед мјеста и околине и рад људи (13 часова)

Посебни циљеви:

- стицање основних знања о карактеристикама рељефа мјеста и околине;
- проширивање знања о предузећима и установама у мјесту и ближој околини;
- развијање позитивног и толерантног односа према идентитету других људи те уважавање различитости без обзира на националну, вјерску, полну или било коју другу припадност..

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ

Ученик ће:

- уз помоћ модела и макета уочити и препознати облике рељефа ближе околине;
- израдити модел рељефа (брдо, равница, долина...);
- уз помоћ рељефних слика и макета разликовати равницу, брдо и планину;
- именовати подножје, стране и врх;
- објаснити шта све обухвата видик са различитих стојишта у мјесту и околини и представити резултате свог истраживања;
- објаснити разлику између долине и клисуре;
- именовати воде у мјесту и околини;
- разликовати текуће и стајаће воде;
- објаснити појмове: извор, врело, поток, ријека, лијева и десна обала, ријечно корито и ушће;
- објаснити начин одређивања лијеве и десне обале;
- упоредити и описати ток равничарске и планинске ријеке;
- разликовати ријеке, баре и језера;
- именовати већа и мања насеља у својој околини;
- уз помоћ макета, модела и рељефних слика анализирати разлике између села и града;

САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

Облици рељефа ближе околине
 Воде у мјесту и околини
 Насеља моје околине
 Занимања људи у мјесту и околини
 Предузећа и установе у мјесту и околини
 Вјерски објекти и културни споменици у мјесту и околини

- објаснити начин одређивања лијеве и десне стране улице;
- предложити активности које нас доводе до проналаска жељене адресе;
- објаснити како се можемо оријентисати у неком насељу;
- упоредити карактеристике равничарског и планинског села;
- навести карактеристична занимања у мјесту и околини;
- самостално закључити о значају одређеног занимања у мјесту и околини;
- истражити које производе размјењују људи са села са људима који живе у граду;
- објаснити значај фабрика и предузећа за мјесто;
- разликовати културне, просвјетне и здравствене установе у мјесту;
- разврстати културне, просвјетне и здравствене установе у мјесту и околини;
- именовати вјерске објекте у мјесту;
- разликовати појмове црква, манастир, цамија;
- објаснити намјену вјерских објеката и споменика;
- описати правила понашања у вјерским објектима;
- навести најзначајније датуме и манифестације у мјесту и околини који су важни у обиљежавању традиције народа који ту живе;
- прикупити податке о историјским споменицима у мјесту;
- уочити разлику и поштовати обичаје других култура.
- уз помоћ пратиоца посјетити вјерске објекте у свом мјесту

Наставна тема 3: Оријентација у времену и простору (7 часова)

Посебни циљеви:

- усвајање знања о оријентацији у простору;
- усвајање основних знања о мјерењу времена (дан, сат/час, минут), те оупотреби календара.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ

Ученик ће:

- одредити главне стране свијета;

САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

Оријентација у простору

Оријентација у времену

<ul style="list-style-type: none"> – дефинисати појмове: стојиште, видик, видикова линија, хоризонт; – описати компас; – објаснити примјену компаса; – именовати и објаснити јединице за вријеме: минут, сат, дан, седмица, мјесец, година, деценија и вијек; – објаснити улогу часовника; – одредити вријеме помоћу Брајевог часовника користећи временске одреднице сат и минут; – објаснити употребу дигиталног часовника; – објаснити одређивање вријемена помоћу календара користећи временске одреднице: дан, седмица, мјесец и година; – навести број дана у мјесецу; – објаснити шта садржи датум; – објаснити разлику између просте и преступне године; – уз помоћ говорног софтвера на мобилном уређају обиљежити значајне датуме у календару и рачунати вријеме између појединих догађаја; – навести датуме почетка одређеног годишњег доба; 	<p>Година и мјесеци у години</p> <p>Употреба календара</p>
--	--

Наставна тема 4 : Нежива природа, појаве и материјали (18 часова)

Посебни циљеви:

- развијање свијести о условљености природних појава;
- развијање научног погледа на свијет.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> – набројати гдје све има воде у природи; – уз вербално навођење и подршку изводити експерименте и уочавати особине воде; – уз вербално навођење и подршку изводити експерименте и објаснити стварање паре, капљице воде и леда; – анализирати утицај температуре на воду; – објаснити појаву падавина; – објаснити кружење воде у природи; – навести агрегатна стања воде; – набројати и објаснити особине ваздуха; 	<p>Особине воде</p> <p>Кружење воде у природи</p> <p>Особине ваздуха</p> <p>Сунчева свјетлост и топлота</p> <p>Земљиште</p> <p>Материјали и њихова подјела</p> <p>Намјена материјала</p> <p>Дјеловање топлоте на материјале</p> <p>Електрична енергија</p> <p>Кретање тијела</p> <p>Брзина кретања тијела</p>

- објаснити стварање кисеоника;
- објаснити значај кисеоника за жива бића на Земљи;
- навести врсте вјетрова, њихове користи и штете;
- извести закључак о значају Сунца и топлоте за живот на Земљи;
- објаснити утицај Сунца на неживу природу;
- објаснити појаву дуге;
- објаснити посљедице и заштиту од штетног зрачења;
- набројати вјештачке изворе топлоте и свјетлости;
- објаснити значај тла за живот биљака, животиња и човјека на Земљи;
- објаснити појам плодног земљишта;
- тактилним путем уочавати разлику између различитив врстама тла
- навести примјере како човјек повећава плодност земљишта;
- класификовати различите материјале;
- тактилним путем уочавати и разликовати природне и вјештачке материјале;
- објаснити разлике између еластичних и пластичних материјала;
- разликовати поријекло материјала (природни и вјештачки);
- објаснити начине обраде материјала;
- описати како се материјали могу комбиновати и користити за различите намјене;
- уз вербално навођење и подршку експериментом утврдити и описати дјеловање топлоте на различите материјале,
- објаснити везу између различитих својстава материјала и њихове употребне вриједности;
- навести предмете који раде на струју;
- објаснити појаву електричне проводљивости,
- навести материјале који проводе електричну струју;
- објаснити кориштење батерије и опасности од струје;
- објаснити различите начине и врсте

<p>кретања;</p> <ul style="list-style-type: none"> – објаснити како се ко креће; – навести примјере гурања, вучења и котрљања тијела; – уз подршку и вербално навођење, као и вођење рука преко руке показати поједине облике кретања – навести примјере утицаја облика, тежине и величине на брзину кретања; – уз подршку и вербално навођење кроз експеримент утврдити и објаснити како подлога утиче на брзину кретања тијела; – кроз једноставне примјере уочавати да брзина кретања зависи од јачине којом покрећемо неко тијело. 	
--	--

Наставна тема 5 : Животињски и биљни свијет (13 часова)

Посебни циљеви:

- уочавање и усвајање знања о животним процесима развоја биљака и животиња;
- разликовање група животиња те уочавање међусобних односа међу њима(ланац исхране);
- развијање љубави и правилног односа према биљном и животињском свијету.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> – навести биљке околине; – именовати групе биљака (самоникле и гајене); – објаснити разлику између зељастих и дрвенастих биљака; – објаснити разлику између самониклих и гајених биљака; – разликовати листопадно и зимзелено дрвеће; – описати изглед различитих облика стабала, уз помоћ модела опише изглед лисова, цвјетова и плодова код појединих биљака; – описати значај биљака за живот човјека; – описати послове везане за гајење биљака (припремање земљишта, ђубрење); залијевање, обрезивање, заштита од штеточина); – истражити активности за припрему земље за сијање; – објаснити процес садње дрвета (саднице); – уз подршку посадити дрво (садницу); – навести главне дијелове биљке; 	<p>Биљке околине Гајење биљака Дијелови биљке Животињски свијет околине Домаће животиње Дивље животиње Птице Јединство живе природе</p>

- препознавати дијелове биљака уз помоћ тродимензионалних модела
- објаснити основне функције дијелова биљке;
- описати временску динамику промјена у развоју биљке од сјемена до плода;
- навести примјере размножавања биљака;
- објаснити како се биљке хране;
- објаснити процес стварања кисеоника;
- набројати обиљежја животиња;
- објаснити по чему се разликују животиње околине (изглед, начин исхране, станиште, начин размножавања, начин кретања, брига о себи);
- уз помоћ тродимензионалних модела анализирати сличности и разлике међу животињама;
- навести примјере како дишу животиње;
- именовати подјелу домаћих животиња по групама;
- објаснити подјелу домаћих животиња према грађи тијела;
- тактичним се путем упознати са изгледом домаћих животиња
- навести и објаснити разлику између копитара и папकारа;
- описати изглед појединих домаћих животиња;
- класификовати домаће животиње на основу различитих особина;
- описати начин исхране и бригу о здрављу домаћих животиња;
- објаснити улогу ветеринара у бризи за здравље животиња;
- објаснити користи од домаћих животиња;
- навести дивље животиње шуме и ливаде;
- објаснити подјелу дивљих животиња на дивљач и звијери;
- уз помоћ тродимензионалних модела тактичним путем се упознати са основним обиљежјима дивљих животиња
- описати дивље животиње;
- објаснити понашање дивљих животиња у појединим годишњим добима;

<ul style="list-style-type: none"> – објаснити зависност дивљих животиња једних од других у ланцу исхране; – набројати птице околине; – уз помоћ модела се упозна са изгледом и грађом птица – описати изглед и грађу тијела птице; – објаснити начин живота птица у околини; – уз помоћ чула слуха разликовати птице пјевачице и птице грабљивице; – објаснити сеобе птица у топлије крајеве; – објаснити међусобну повезаност биљног и животињског свијета околине. 	
---	--

Наставна тема 6: Екологија (5 часова)

Посебни циљеви:

- развијање свијести о најчешћим загађивачима у околини и значају сталног чувања и бриге за животну и радну средину.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> – објаснити последице загађивања воде, ваздуха и земљишта; – набројати начине заштите од загађивања воде, ваздуха и земљишта; – објаснити проблем очувања шума; – предложити начине очувања шума; – објаснити појам равнотеже у природи; – објаснити појам резервата, ботаничких башти и националних паркова; – активно учествовати у обиљежавању еколошких датума; – израдити план активности за обиљежавање еколошких датума; – анализирати предузете активности и њихове резултате 	<p>Загађивање воде, ваздуха и земљишта Најважнији еколошки датуми: Међународни дан заштите биљака, Свјетски дан заштите животиња, Међународни дан заштите разноврсности живих бића на планети Земљи (биодиверзитета)</p>

Наставна тема 7 : Човјек и здравље (7 часова)

Посебни циљеви:

- упознавање са основним знањима о органима за дисање, те честим болестима код дјете као и начинима заштите здравља;
- развијање свијести о значају редовне посјете породичном љекару и стоматологу.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
------------------	------------------

<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> – именовати органе за дисање; – објаснити улогу органа за дисање; – именовати најчешће појаве које угрожавају органе за дисање; – објаснити мјере заштите органа за дисање; – именовати најчешће заразне болести и њихове симптоме; – описати повезаност хигијенских навика и здравља; – објаснити начин преношења заразних болести (додир, слина, крв); – објаснити заштиту од заразних болести и превентиву; – објаснити важност редовне посјете стоматологу и породичном љекару; – учествовати у посјети стоматолошкој амбуланти – разликовати намирнице биљног и животињског поријекла; – препознати здраве намирнице; – објаснити пирамиду исхране; – објаснити последице нездраве исхране; – именовати храну богату витаминима; – у школу доносити воћне ужине; – објаснити појам разноврсне исхране; – саставити седмични јеловник здраве хране; – презентовати свој избор. 	<p>Органи за дисање Чување здравља од заразних болести Исхрана</p>
Наставна тема 8: Пригодне теме (2 часа)	
<p>Посебан циљ:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активно учествовање у планирању и реализацији пројеката школе или одјелењеске заједнице као и у организованим посјетама у циљу упознавања околине, живота и рада људи, биљног и животињског свијета околине у којој ученик живи. 	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> – на основу искуственог учења описати, објашњавати, износити своја сазнања и утиске, давати нове приједлоге, демонстрирати 	<p>Посјете и излети: посјете позоришту, биоскопу, пољопривредном имању/доброу, културно историјском споменику, вјерском објекту и слично</p>
КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТИМА	
<p>Српски језик :причање, именовање, поздрављање, описивање годишњих доба, облачење у различитим годишњим добима. Богађење ријечника и способности изражавања.</p>	

Математика (предмети у простору и односи међу њима,).

Ликовна култура (моделовање тродимензионалних облика).

Физичко васпитање (оријентација у простору, различите технике и врсте кретања које ученик иуводу уз подршку)

НАПОМЕНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

Кроз сарадњу са Ресурсним центрима благовремено одговорити на индивидуалне потребе ученика које ће се у наставном процесу уочити. Приликом извођења наставе у највећој могућој мјери користи очигледна наставна средства, погодна за тактилно кориштење и манипулисање, рељефне облике и тродимензионалне моделе, макете. Ослањати се на чуло слуха, те материјале који су погодни за припрему у аудио облику тако и имплементирати. Дидактичка средства која се користе у настави прилагодити претходном сазнању ученика, те његовом примарном каналу учења било да је чуло додира или слуха. Омогућити ученику додатну подршку по питању времена у ситуацијама када се нови садржаји усвајају или када се провјерава усвојено знање или вјештина.

Демонстрацију активности требало би да прати што опширнији вербални опис како би ученик стекао што јаснију представу на који начин да изврши очекивану активност. При демонстрирању кад год је могуће користите стварни предмет о којем говорите, а затим рељеф, цртеж или слику. При демонстрацији покрета и радњи ученик с оштећењем вида треба бити модел. Демонстрирани предмет дати ученику у руке уз додатно говорно појашњење и довољно времена за перцепцију осталим осјетилима. При демонстрацији слику описати и објаснити у цјелини, а затим поједине дијелове.

Прије гледања дијапозитива, филма, потребно је усмено објаснити ученика о садржају који ће се приказивати. Карте, схеме, дијаграми, таблице и скица за ученика с оштећењем вида требају бити индивидуалне.

Пожељно је ученике из одјељења довести у прилику да у пару изводе активности са учеником оштећеног вида, како би се ученик оштећеног вида што више ослободио у интеракцији са вршњацима и потражио њихову подршку када је потребно.

Код обраде садржаја из области саобраћаја и познавања околине најбоље би било што више времена провести с учеником у шетњи, а ту прилику искористити да се ученик боље научи кретати уз помоћ пратиоца, али и уз помоћ бијелог штапа; макета мјеста, појединих насеља и зграда, рељеф околине.

Уз помоћ родитеља настојати да ученик познаје основне оријентире (веће раскрснице, зграде и сл.) при кретању у свом мјесту. Уколико наставник не посједује макету мјеста, неопходно је прибјећи импровизацији у оквиру постојећих наставних средстава и дидактичког материјала како би ученици донекле имали представе о области коју обрађују, природна средства (биљке и животиње), модели биљака и животиња, рељефни цртежи, Брајева машина.